

שמואל הופר תסריט על שפינוזה ועל "אושר ללא גבול"

-שלום לכולם. אני שמואל, סטודנט בברנדייס בכיתות על קולנוע ישראלי ועל הפילוסוף ברוך שפינוזה.
-בפודקסט הזה, אשוחח על סרט שמטפל בנושאים של סכסוך, זהות יהודית, ושליטה על רגשים או חסר שלה.
-במיוחד, אדבר על הסרט מתשע עשרה תישעים ושש, "אושר ללא גבול", מהבמאי יגאל בורשטיין.
-הסרט הוא בג'נר "דרמדי" אבסורדי.
-הוא מטפל בפילוסוף ההולנדי-יהודי מהמאה השבעה-עשרה, ברוך שפינוזה, מדומין כאינטלקטואל שחי בירושלים מודרנית.

-הדמות ההיסטורית מיוצגת על ידי מספר שמדבר כביוגרפיה אמיתית של שפינוזה קורה במסך, אבל יש בכל דבר שהוא מספר ייצוג בפיקציה, בקונטקסט הישראלי.

-קודם-כל, חשוב להציג את הפילוסופיה של שפינוזה. הוא מפורסם בגלל הדעות שלו שאלוהים וטבע הם אותו הדבר, אבל הסרט הזה לא מטפל בשאלות של אלוהים.
-הסיפור מטפל ברגשים של אנשים, במיוחד באהבה, ובשפינוזה כהוגה פוליטי.

-בהשקפת העולם של שפינוזה, טוב היא אותה הדבר כמו כוח.
-כלומר, שלמות ומציאות הן מה שכל דבר רוצה, ופעילות לרדוף את טובו של עצמו היא מעלה.
-שפינוזה חושב כמו מקיאבלי בעניין הזה, אבל שפינוזה מתעניין גם בטוב של החברה.

-שפינוזה כותב באתיקה, שפעילות היא באה מהבנה שלמה, ופעילות היא יותר כדי מסבילות.

-הסרט מטפל בזה.

-לשפינוזה, הרגשים שולטים את המוח קל מאוד, וחשוב להשתמש בשכל למצוא את הדרך הנכון.

-שפינוזה מביא את הדעות האלה לפוליטיקה.

-הוא כותב במאמר תאולוגי-פוליטי על הסכנה של ההמון שכל הזמן משיב לסיטואציות באופן אורציונלי.

-הממשלה לא חשוב בפרטים: האם יש מלך או כנסת, לא חשוב אחוץ המנהג של ההמון שעוזר לעשות שלום ובטחון.

-מוקדם בסרט, אנחנו רואים את המשטרה שצופה ועוקבת את שפינוזה בגלל האפשרות שהוא רדיקלי.

-יש גם מפגעים פלסטינים בשכונה של שפינוזה.

-הם מנסים לפוצץ את תוכנית האותובוס ששפינוזה יושב בה, אבל המשטרה הצופה עוצרת את הניסיון ויורה את אחד המפגעים.

-הדם של המפגעה עוף על כולם שברחוב בסצנה של קומדיה שחורה שלא כל-כך מצחיק כמו הציפיות של התסריטאים.

-הרבה הבדיחות בסרט לא עובדים בדיוק, כל וחומר אם הצופה לא מכיר את הדמות של שפינוזה ליפני שהוא צופה.

-אותם המפגעים זורקים אבנים למכונית של דמות אחרת בסרט, שוכן של שפינוזה שהוא מתרגם במשטרה החשאית.

-כל לילה, המתרגם נוסע לעבודה מעבר למפגעים, עובד שעות קשות, וחוזר הביתה עיף ומפחד בבוקר.

-אישתו היא גם עיפה מעל כוחה, עם דירה קטנה מלאה בילדים.

-מכונת הכביסה שלהם הולך מצד לצד בדירה כמו חיה

גדולה.

-הכל בחיים של השוכנים האלה מסמל שאינם שליטה
במשפחה, בעבודה, בחיים - ובשכל!
-היצרים שלהם שולטים עליהם.

-בכתיבה שלו ובסרט, השליטה של היצרים חשוב מאוד
לשפינוזה.

-הוא מתאר את האדם כעבד לרגשים של פחד ותקווה, בלי
שליטה.

-עם העזרה של השכל הישר, אפשר לפעול מבסיס טוב.
-הסרט לא כל-כך נותן את הצופים תמונה ברורה של
המטרה של שפינוזה:

-החצי השני של הסרט הופך לסדרה של קטעים מבולבלים.
-אבל, עוד יבואו לאחר מכן על סוף בסרט.
-עכשיו, שוב לפוליטיקה.

-בסצנה אחת, שפינוזה מדבר בבית קפה על יהודים וערבים.
-הוא אומר משהו שנראה אנטי-ציוני, ופולסטינים בחדר
מודים לו.

-הוא גם אומר משהו שנראה לשבח את היהודים, בערבית,
ואז אף אחד לא שמח או נוח עם דעותיו.

-המשמאות אחורי הסצנה הזות נראה סתם ששפינוזה הוא
קשה לפרש ברמה הפוליטית, ואולי יותר קל מידי לנכס.
-לסיפור הסרט, אבל, הסצנה לא אוספת כלום.

-אחר-כך, המספר נותן לנו קצת היסטוריה:
הייתה מלחמה בין הולנד וצרפת, ושפינוזה הלך להפגש עם
המנהיג הצרפתי.

-חיילים עצרו אותו בדרך, והוא אף פעם לא הצליח להתפלל
לשלום כמו שהוא אולי רצה לעשות.

-לא כל-כך ברור באופן הוויזואלי מה המלחמה בתפאורה של ירושלים בשנות התישעים, עד ששפינוזה עצור מאותם הפלסטינים מכל הסרט.
-הוא משטף את כמה דעות שלו, ואז הם משחררים אותו.
-עוד פעם הם לא מבינים את הפילוסופיה שלו כשהוא מדבר על פוליטיקה.
-השפינוזה הפוליטי בסרט הוא יותר כמו ישו בגוספלים: חכם אבל מעורפל.
-הוא כמו רוח רפאים קדוש, לא באמת חלק בהיסטוריה שמסביב אותו.

-השפינוזה חסר-השפעה חוזר עדיין בכל סצנה בסרט.
-ליד פוליטיקה, אהבה ויחסים רומנטיים בין אנשים נושא משמאותי לסרט.
גם האהבה של שפינוזה בעצמו וגם דוגמעות אחרות של אהבה הן מתוארות.

-היסטוריונים מצאו שהשפינוזה האמיתי התאהב בסטודנטית איתו בפילוסופיה, אבל ידדו זכה בלבה והם התחתנו.
-בסרט, האהבה בין קלרה ושפינוזה היא אחת מהנושאים העיקרים.
-הם ביחד פעם, אחרי שקלרה לומדת את הפילוסופיה של שפינוזה ומבינה אותה יותר עמוק מרוב האנשים האחרים.
-הוא פוגע אותה בסצנה שקצת יותר מידי פורמלי בגלל הדיאלוג שלו שמשתמש רק בציטוטים מהכתיבה.
-הוא מנסה לומר שאהבה - בסצנה הפוך להתכוון מין - היא טובה, אבל לא יותר מידי.
-היא כועסת ועוזב אותו.
-מהר מאוד, היא מתחתנת עם ידיד של שפינוזה ויש להם

שני ילדים.

-דברים יותר בלתי סביר קורים בסוף הסרט עם שפינוזה וקלרה, אבל סוף הסרט מתפרק בכלל, ויהיה טוב לתפל בכל שקורה בסוף ביחד.

-יש עוד זוגים, שכל אחד מיצג חלק הפילוסופיה של שפינוזה על הסכנות של היצרים באהבה.

-השוכנים של שפינוזה כוללים מתופף, המתרגם ואשתו שהזכרו לפני כן, ומורה של גאוגרפיה ובעלה.

-המתופף פוגש בחורה שוודית שמטיילת בישראל, והם מתחילים קשר רומנטי ומיני שמפריע את השוכנים.

-איש אחר מושך אותה יותר מהמתופף, כי הוא מדריך כושר אתלטי וחזק.

-אין לאף אחד שליטה על היצרים.

-הבחורה בוגדת במתופף עם מדריך הכושר, וכל שעוצר את המתופף לפני קרב עם מדריך הכושר הוא רק המהירות של האיש האחר.

-אחר-כך, המתופף מתגייס בצבא ונהרג.

-הזוגים האחרים לא הרבה יותר שמחים.

-המורה של גאוגרפיה גם יותר מתעניינת במדריך הכושר, כי בעלה עצל וגלמי.

-היא מרגישה שהוא לא מבין את חלומותה, מה שהיא רוצה ומקווה לו.

-לחץ ביניהם גדל, והאיש מתאבד עם הנשק של המתרגם.

-לשפינוזה יש דעות מעניינות מאוד על התאבדות: שהיא מתחילה מחוץ האינדיבידואל.

-סוף הסרט מנסה להיות בכלל שמח בלי באמת להשתמש בפילוסופיה של שפינוזה בדרך ברור.

-שפינוזה מספר שהגורם של עצבות הוא טיפשות.

-פתאום קלרה הפרידה מבעלה ורוצה להיות עם שפינוזה,
כל השוכנים (או כולם שקיימים) שולטים עכשיו על יצריהם,
והדמויות שירים והולכים ביחד ברחוב, שמחים מאוד.
-יש להם "אושר ללא גבול", אבל כל הסרט הוא לא באמת
מתאר אותם ללמוד - סתם לסוף שמח הם לומדים פתאום.
-הסרט נכשל כייצוג של שפינוזה, ולא יותר טוב כביקורת על
התרבות הישראלית.
-הוא מבולבל ובסוף לא יכול לברוח מהיצרים ששפינוזה
מטפל בהם.
-יש בסרט מין, אלימות, פיגועים, וכולה, אבל הפתרון הוא
רק בדימיון, ששפינוזה לא מאמין בו.
-עם כל זאת, הסרט מעניין מאוד מאוד.
-לא כללי לראות סרט דוקומנטרי על פילוסוף קשה כמו
שפינוזה, שלא לומר דרמה.
-בשכל שלי, הסרט זכה בשלוש כוכבים בחמש.
-תודה רבה לשמוע!